

Psykisk helse – hvordan er utviklingen?

Steinar Krokstad
Professor i sosialmedisin
Overlege i psykiatri

Statistikk
Erik R. Sund
Vegar Rangul

Psykisk helse

- **WHO god psykisk helse**
 - en tilstand av velvære der individet kan realisere sine muligheter, kan håndtere normale stress-situasjoner i livet, kan arbeide på en fruktbar og produktiv måte og har mulighet til å bidra overfor andre og i samfunnet
- Angst- og depresjonssymptomer skader psykisk helse
 - Måles i helseundersøkelser som HUNT
- Psykiske lidelser – diagnostiske intervjuer (HUNT4)
 - Anne Reneflot

Ung-HUNT1
13-19 yrs
8983 (88,1%) α

Ung-HUNT3
13-19 yrs
8200 (78,4%) α

Ung-HUNT4
13-19 yrs
8066 (76,0%) $\alpha\alpha$

HUNT1
1984-86
Voksne NT 20+
77 212 (89,4%)*

HUNT2
1995-97
Voksne NT 20+
65 237 (69,5%)*

HUNT3
2006-08
Voksne NT 20+
50 807 (54,1%)*

HUNT4
2017-19
Voksne NT 20+
56 078(54%)*^{*}

*Krokstad S et.al (2013): Cohort Profile: The HUNT Study, Norway. Int J Epidemiol 2013;42:968–977

**Åsvold BO et.al (2020): Cohort Profile Update: The HUNT Study, Norway. Int J Epidemiol , pending.

α T L Holmen et.al (2014): Cohort profile of the Young-HUNT Study, Norway. Int J Epidemiol 2014;43,536–544.

$\alpha\alpha$ V Rangul et.al (2020): Cohort profile update of the Young-HUNT Study, Norway: Int J Epidemiol , pending.

Estimert per 17.01.2020

HUNT4
2017-19
Voksne ST 18+
106 152 (43%)[#]

Ung-HUNT

Ung-HUNT1 1996
Ung-HUNT3 2007
Ung-HUNT4 2018

SCL-5 cut-off ≥ 2

Nedenfor er en liste over noen problemer eller plager. Har du vært plaget av noe av dette de siste 14 dagene? Sett ett kryss for hver linje

	Ikke plaget	Litt plaget	Ganske plaget	Veldig plaget
• Vært stadig redd og engstelig	☐	☐	☐	☐
• Følt deg anspent eller urolig	☐	☐	☐	☐
• Følt håpløshet når du tenker på framtida	☐	☐	☐	☐
• Følt deg nedfor eller trist	☐	☐	☐	☐
• Bekymret deg for mye om forskjellige ting	☐	☐	☐	☐

Strand BH, Dalgard OS, Tambs K, Rognerud M. Measuring the mental health status of the Norwegian population: a comparison of the instruments SCL-25, SCL-10, SCL-5 and MHI-5 (SF-36). Nord J Psychiatry. 2003;57(2):113-8. doi: 10.1080/08039480310000932. PMID: 12745773.

HUNT voksne

HADS Hospital Anxiety and Depression Scale
Cut-off ≥ 8

HUNT2 1996

HUNT3 2007

HUNT4 2018

<https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2016/maleegenskaper-ved-den-norske-versjonen-pdf.pdf>

HVORDAN FØLER DU DEG?

Her kommer noen utsagn om hvordan du føler deg. For hvert spørsmål setter du kryss for ett av de fire svarene som best beskriver dine følelser den siste uken. Ikke tenk for lenge på svaret; de spontane svarene er best.

26 Jeg føler meg nervøs og urolig

Nei..... En god del.....
Litt..... Svært mye.....

27 Jeg gleder meg fortsatt over ting slik jeg pleide før

Avgjort like mye..... Bare lite grann.....
Ikke fullt så mye..... Ikke i det hele tatt.....

28 Jeg har en urofølelse som om noe forferdelig vil skje

Ja, og noe svært ille..... Litt, bekymrer meg lite.....
Ja, ikke så veldig ille..... Ikke i det hele tatt.....

29 Jeg kan le og se det morsomme i situasjoner

Like mye nå som før..... Avgjort ikke som før.....
Ikke like mye nå som før..... Ikke i det hele tatt.....

30 Jeg har hodet fullt av bekymringer

Veldig ofte..... Av og til.....
Ganske ofte..... En gang i blant.....

31 Jeg er i godt humør

Aldri..... Ganske ofte.....
Noen ganger..... For det meste.....

32 Jeg kan sitte i fred og ro og kjenne meg avslappet

Ja, helt klart..... Ikke så ofte.....
Vanligvis..... Ikke i det hele tatt.....

33 Jeg føler meg som om alt går langsommere

Nesten hele tiden..... Fra tid til annen.....
Svært ofte..... Ikke i det hele tatt.....

34 Jeg føler meg urolig som om jeg har sommerfugler i magen

Ikke i det hele tatt..... Ganske ofte.....
Fra tid til annen..... Svært ofte.....

35 Jeg bryr meg ikke lenger om hvordan jeg ser ut

Ja, jeg har sluttet å bry meg..... Kan hende ikke nok.....
Ikke som jeg burde..... Bryr meg som før.....

36 Jeg er rastløs som om jeg stadig må være aktiv

Uten tvil svært mye..... Ikke så veldig mye.....
Ganske mye..... Ikke i det hele tatt.....

37 Jeg ser med glede fram til hendelser og ting

Like mye som før..... Avgjort mindre enn før.....
Heller mindre enn før..... Nesten ikke i det hele tatt.....

38 Jeg kan plutselig få en følelse av panikk

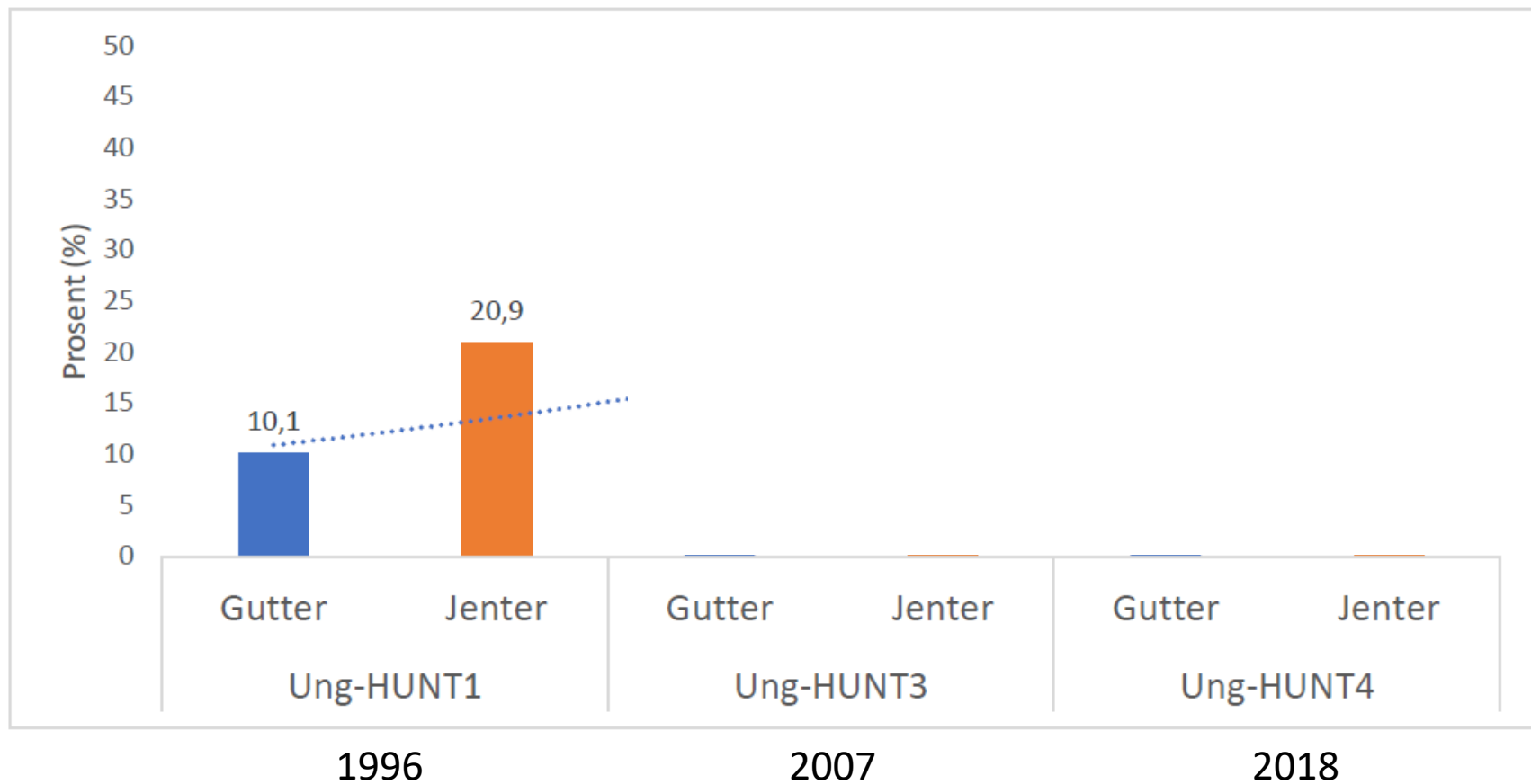
Uten tvil svært ofte..... Ikke så veldig ofte.....
Ganske ofte..... Ikke i det hele tatt.....

39 Jeg kan glede meg over gode bøker, radio/TV

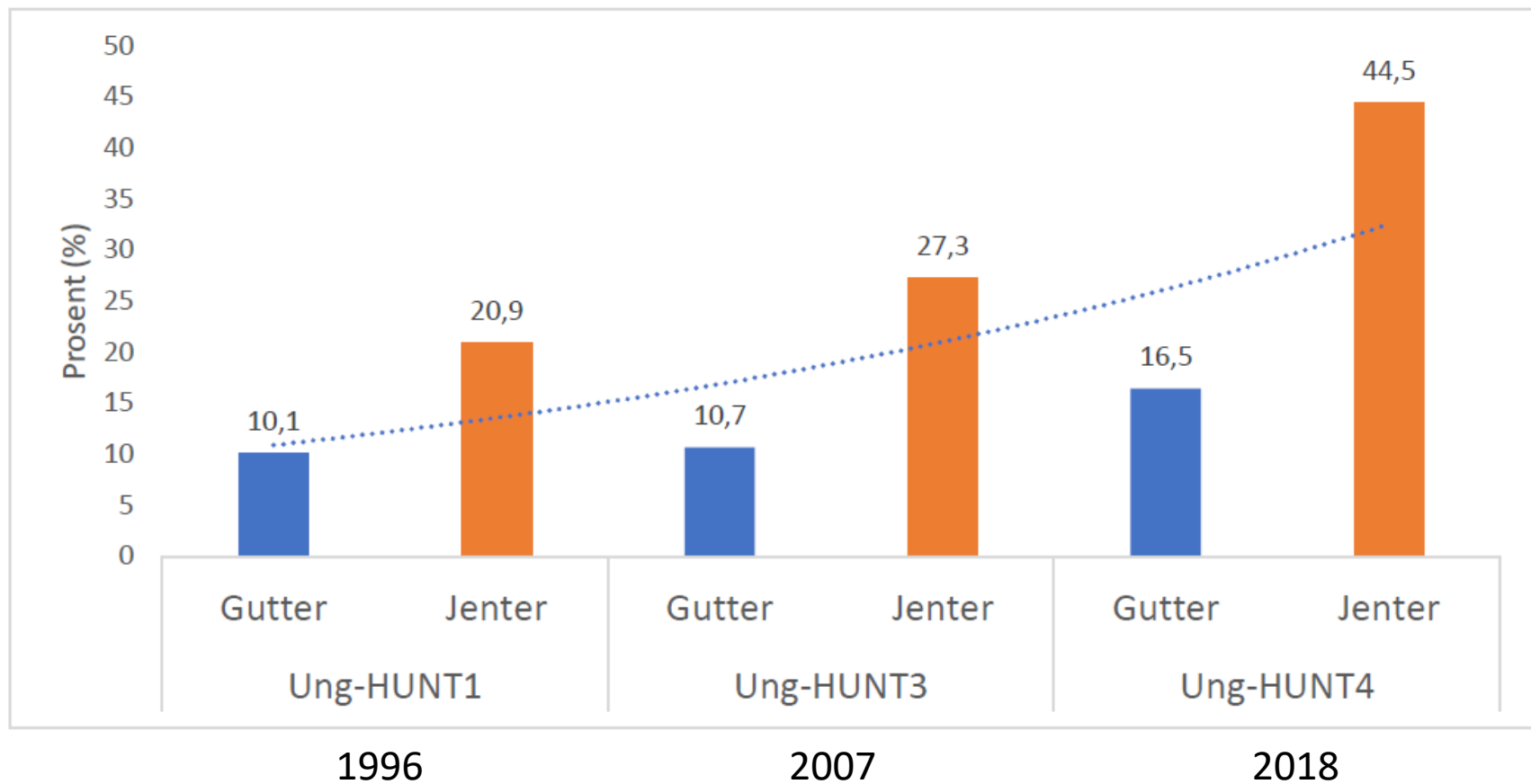
Oftre..... Ikke så ofte.....
Fra tid til annen..... Svært sjelden.....

The HADS (Hospital Anxiety and Depression Scale®) is reproduced by kind permission of GL Assessment Limited, London W4 4AJ. All rights reserved including translation.

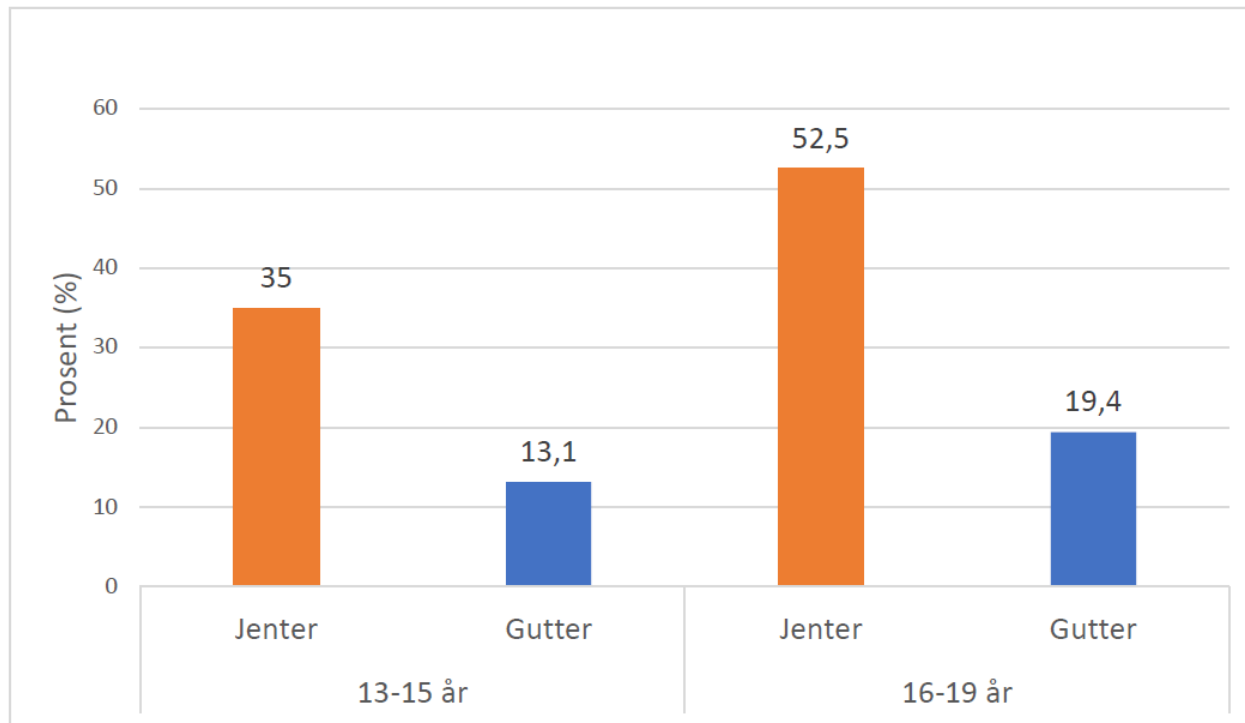
Figur 13 Andel som rapporterer symptomer på angst og depresjon (SCL-5, ≥ 2) etter kjønn i Ung- HUNT 1-3-4.

Figur 13 Andel som rapporterer symptomer på angst og depresjon (SCL-5, ≥ 2) etter kjønn i Ung- HUNT 1-3-4.

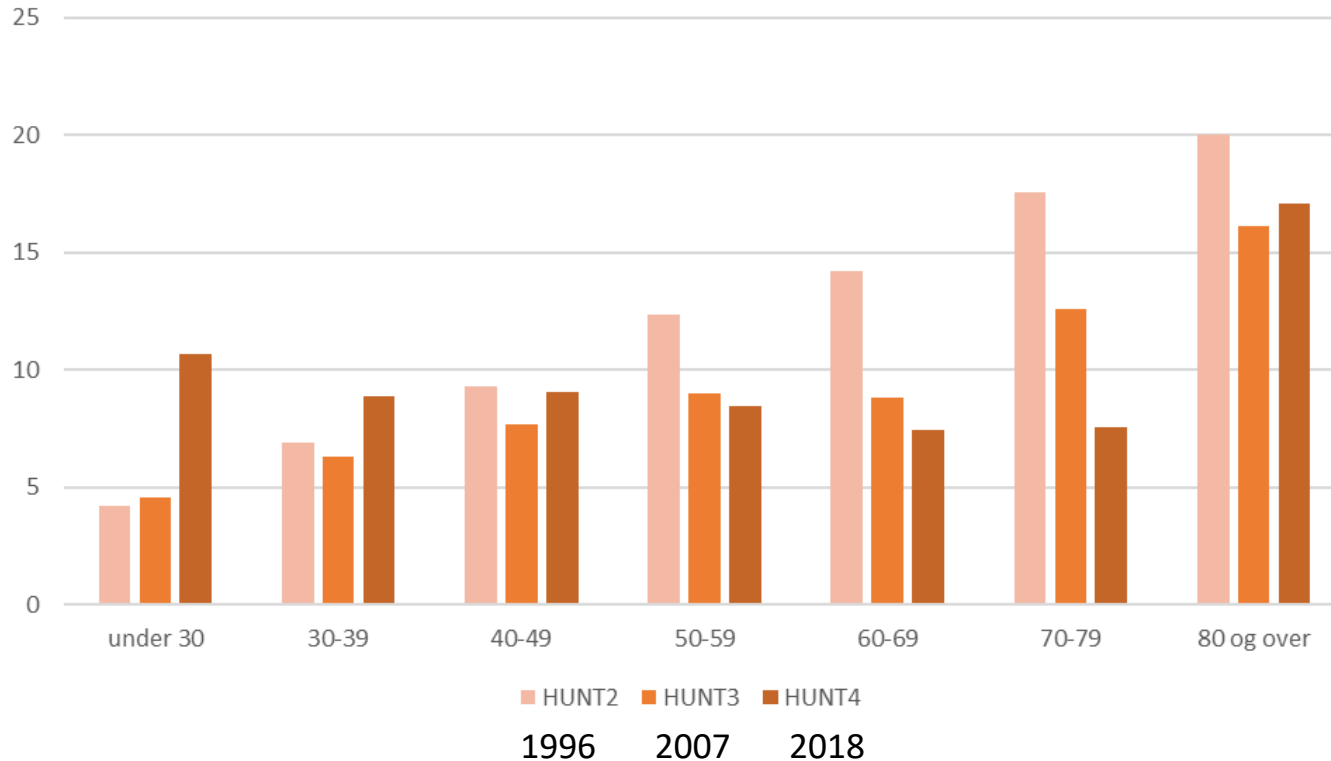
Figur 14 Andel (%) som skårer 2 eller høyere på angst- og depresjonssymptomer basert på SCL-5, etter alder og kjønn i Ung-HUNT4.

2018

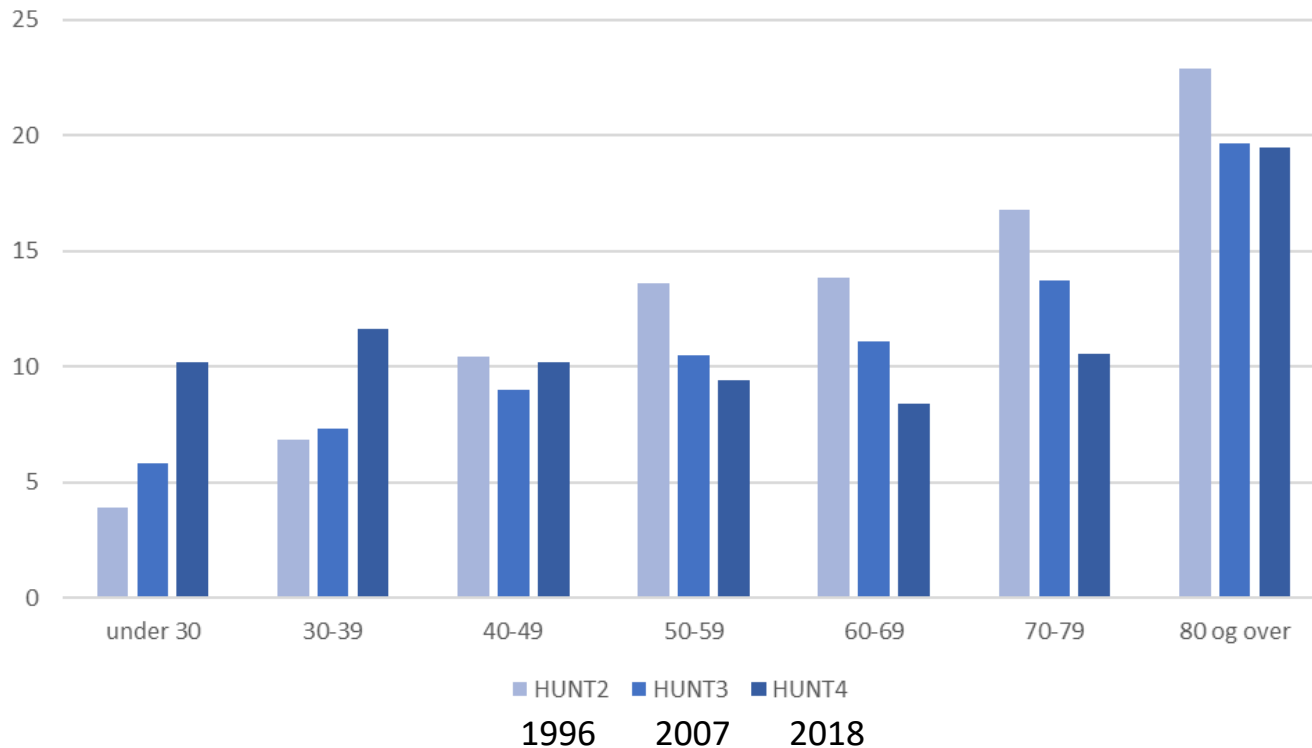
Depresjonssymptomer, kvinner

HADS-D (≥ 8), kvinner

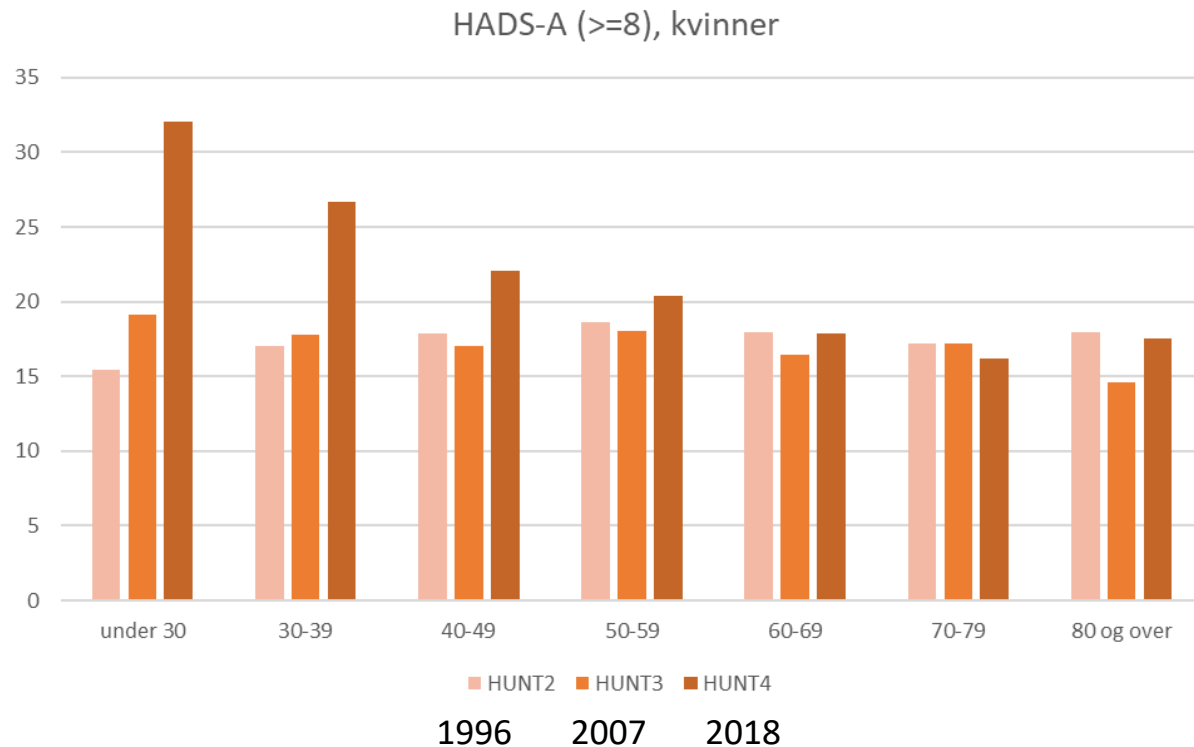

Depresjonssymptomer, menn

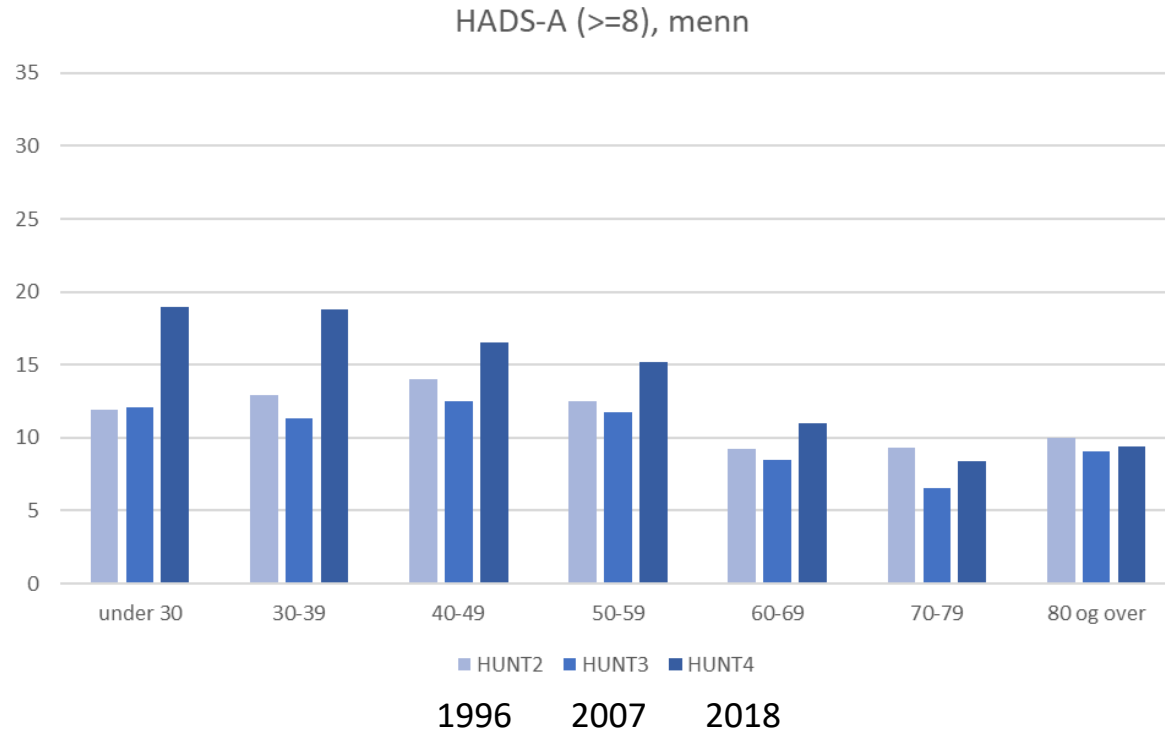
HADS-D (≥ 8), menn

Angstsymptomer, kvinner

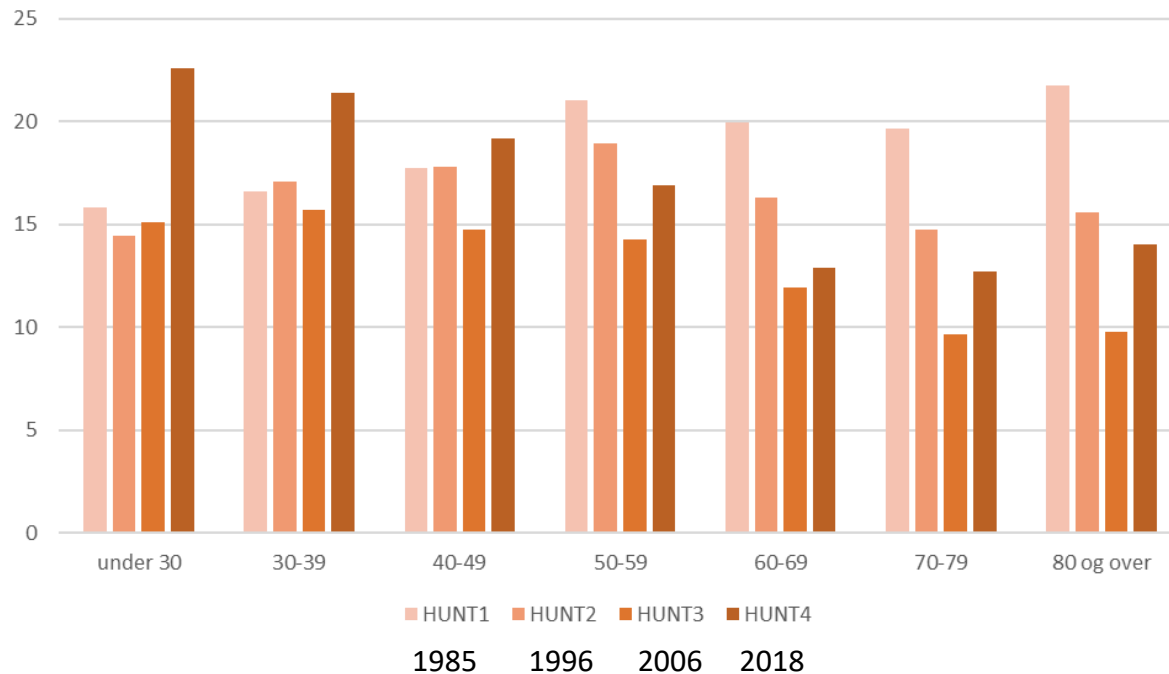

Angstsymptomer, menn

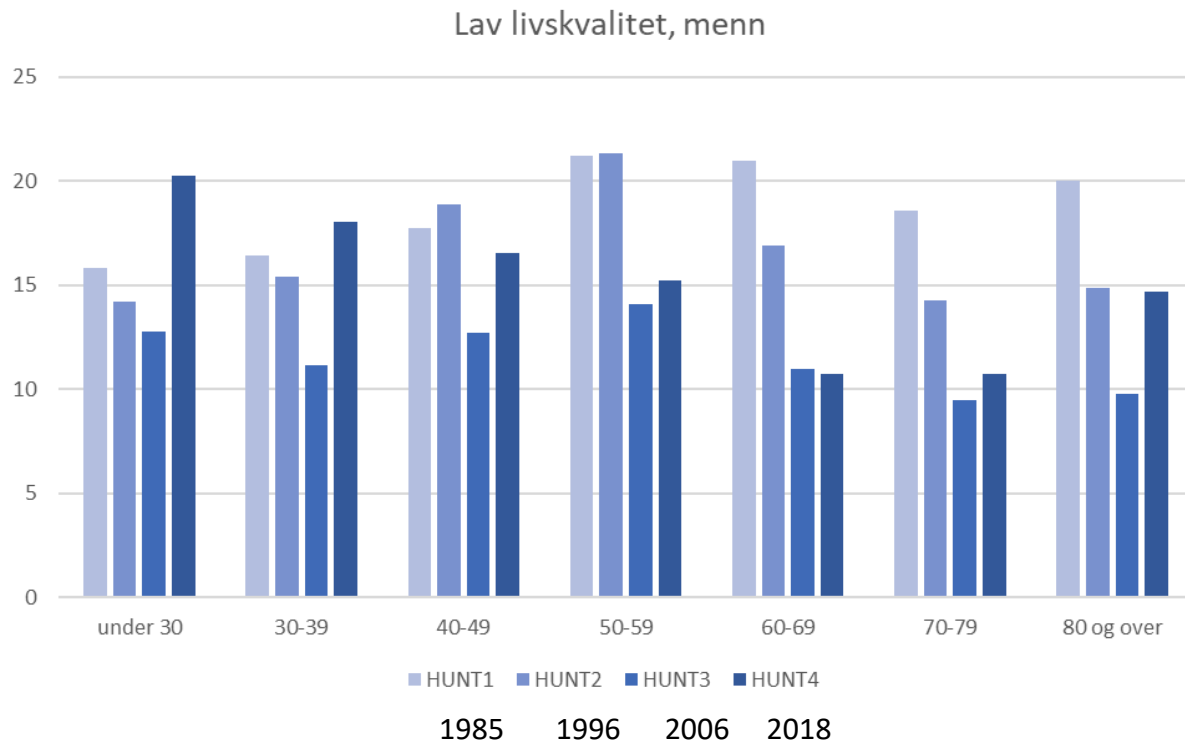

Dårlig livskvalitet, kvinner

Lav livskvalitet, kvinner

Dårlig livskvalitet, menn

Konsekvenser av trendene for unge

- Økning i henvisninger til BUP
- Økt ressursbruk i kommunene
- Økning i fastlege bruk for psykiske plager
- Økning i psykofarmakabruk hos unge
- Økt NAV-avhengighet

Bekymring: Økende forekomst av uførhet i Norge (YLD)?

GBD Compare | Viz Hub

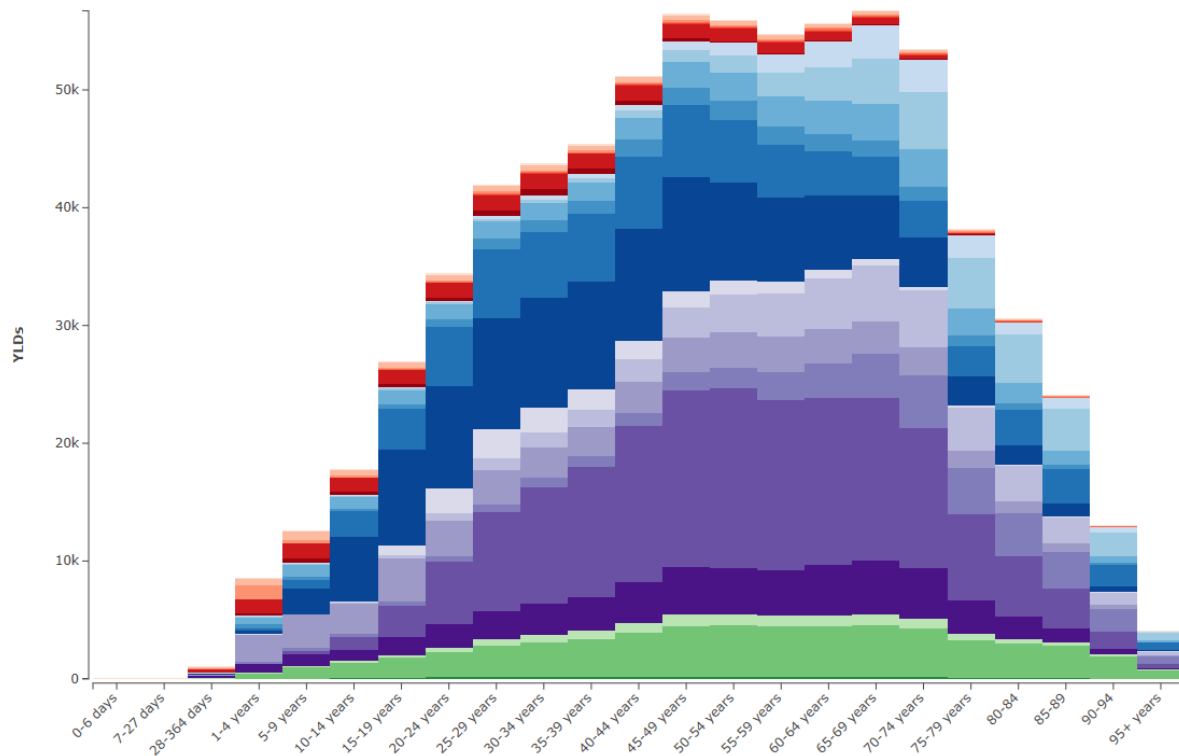
Visualizations ▾

Help ▾

Share

Download

Norway, Both sexes, 2017

Switch cause group ▾

Add cause 🔍

- [HIV/AIDS & STIs](#) ✕
- [Respiratory infections & TB](#) ✕
- [Enteric infections](#) ✕
- [NTDs & malaria](#) ✕
- [Other infectious](#) ✕
- [Maternal & neonatal](#) ✕
- [Nutritional deficiencies](#) ✕
- [Neoplasms](#) ✕
- [Cardiovascular diseases](#) ✕
- [Chronic respiratory](#) ✕
- [Digestive diseases](#) ✕
- [Neurological disorders](#) ✕
- [Mental disorders](#) ✕
- [Substance use](#) ✕
- [Diabetes & CKD](#) ✕
- [Skin diseases](#) ✕
- [Sense organ diseases](#) ✕
- [Musculoskeletal disorders](#) ✕
- [Other non-communicable](#) ✕
- [Transport injuries](#) ✕
- [Unintentional inj](#) ✕
- [Self-harm & violence](#) ✕

[Clear selection](#)

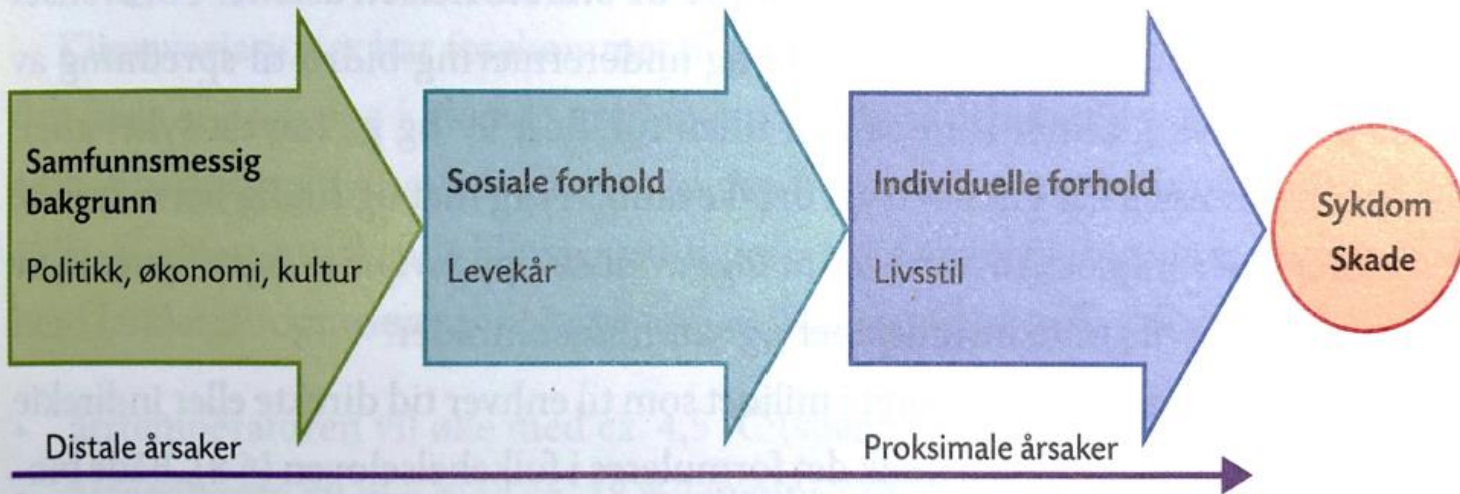
Age

Location

Year

Sex

Samfunn og helse

Figur 5 Bak de umiddelbare årsakene til sykdom og skade finnes ofte lag på lag av bakenforliggende årsaker, gjerne knyttet til sosiale forhold som igjen har sine røtter i samfunnsstrukturer (etter Krokstad 2006)

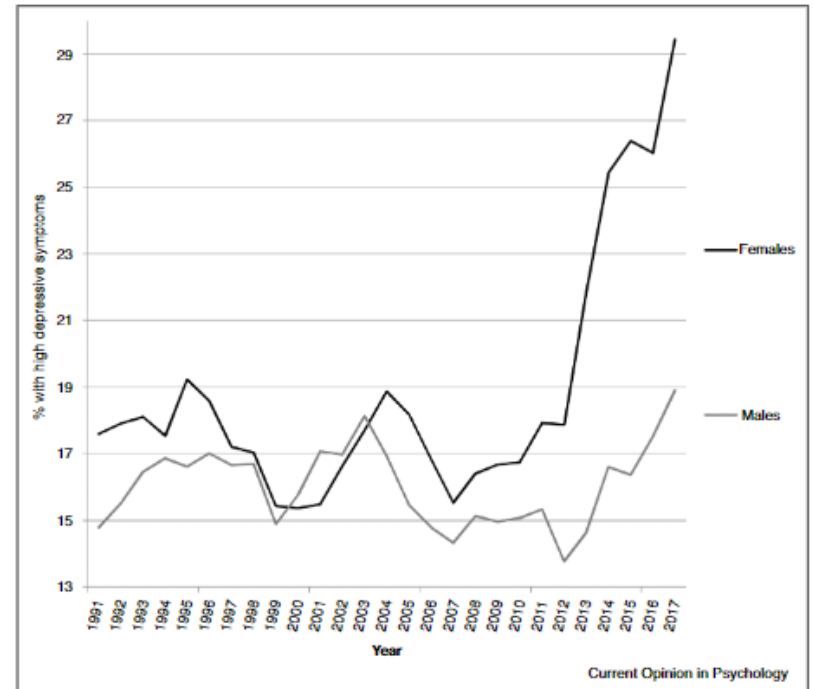
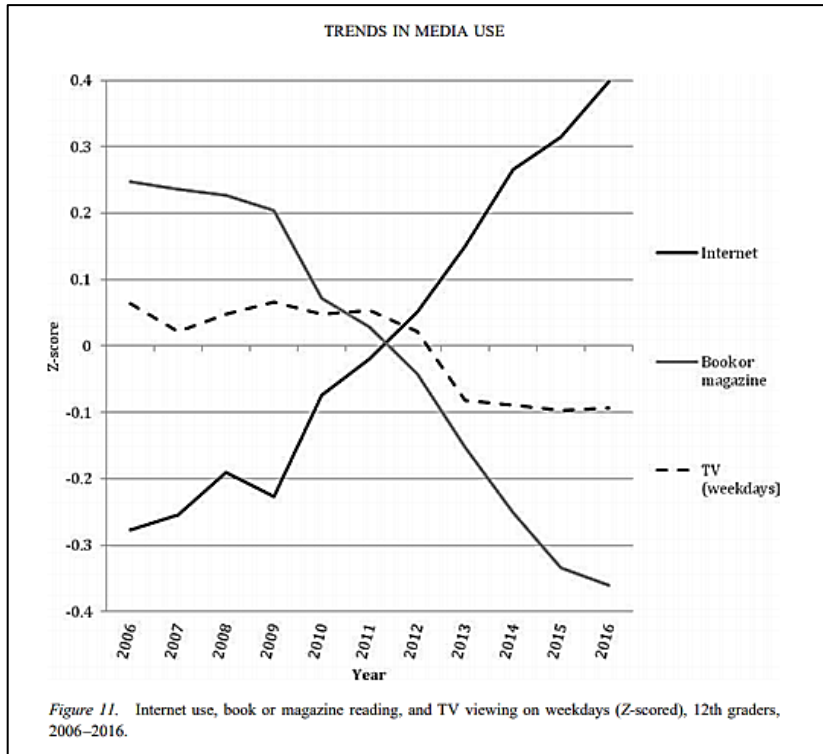

Magne Nylenna

**Samfunnsmedisin
på norsk**

GYLDENDAL

Endringer i atferds og psykisk helse blant unge

10th, and 12th graders high in depressive symptoms, by sex, Monitoring the Future, 1991–2017.

<https://www.apa.org/pubs/journals/releases/ppm-ppm0000203.pdf>

Twenge JM. Why increases in adolescent depression may be linked to the technological environment. *Curr Opin Psychol.* 2020 Apr;32:89-94. doi: 10.1016/j.copsyc.2019.06.036. Epub 2019 Jul 16. PMID: 31415993.

Oppsummering

- Betydelige endringer i psykiske plager, spesielt siste 10 år
- Økning i psykiske plager hos ungdom og unge voksne
- Reduksjon i psykiske plager hos eldre